

TIAME

1991 – 2017-YILLARDA UKRAINA, BELARUS VA MOLDOVA RESPUBLIKALARI

Reja:

1. Ukraina.
2. Belarus
3. Moldova

Tayanch iboralar

- **Korrupsiya** – bu amaldor shaxs tomonidan o‘z vakolatlarini va unga ishonib topshirilgan huquqlarni, shuningdek, rasmiy lavozim bilan bog‘liq obro‘yi va aloqalarini qonunga va axloq me‘yorlariga xilof ravishda o‘z shaxsiy manfaatlari yo‘lida suiiste‘mol qilish.
- **Antiterror operatsiya** – bu terroristik akti bartaraf qilish, aholi, tashkilot va muassasalarning xavfsizligini ta‘minlash, shuningdek, terroristik aktning oqibatlarini bartaraf qilish uchun o‘tkaziladigan maxsus tadbirlar (jangovar, harbiy) kompleksi.

Ukraina

Ukraina (ukr. Україна) — Yevropaning janubi-sharqida joylashgan davlat. Maydoni 596,06 ming km². Aholisi 45 553 ming. kishi (2013). Poytaxti – Kiyev shahri. Ma'muriy jihatdan 23 viloyat – Vinnisa, Volin, Dnepropetrovsk, Donesk, Jitomir, Zakarpatiye, Zaporozhye, Ivano-Frankovsk, Kiyev, Kirovograd, Lugansk, Lvov, Nikolayev, O dessa, Poltava, Rovno, Sevastopol, Simferopol, Sumi, Ternopol, Xarkov, Xerson, Xmelniskiy, Cherkassi, hernovsi, Chernigov viloyatlari, Kiyev shaharlariga bo'linadi.

Ukraina davlat ramzlari

Ukraina

1991 yil 24 avgust kuni Ukraina mustaqilligi e'lon qilindi. Ukraina – 1945 yildan BMT a'zosi. O'zbekiston mustaqilligini 1992 yil 24 yanvarda tan olgan va o'sha yil 25 avgustda diplomatiya munosabatlari o'rnatgan. Milliy bayrami – 24 avgust – Mustaqillik kuni (1991). 2014 yil mart oyida Qrim muxtor respublikasi va Sevastopol shahri Rossiya Federatsiyasi tarkibiga qo'shib olindi.

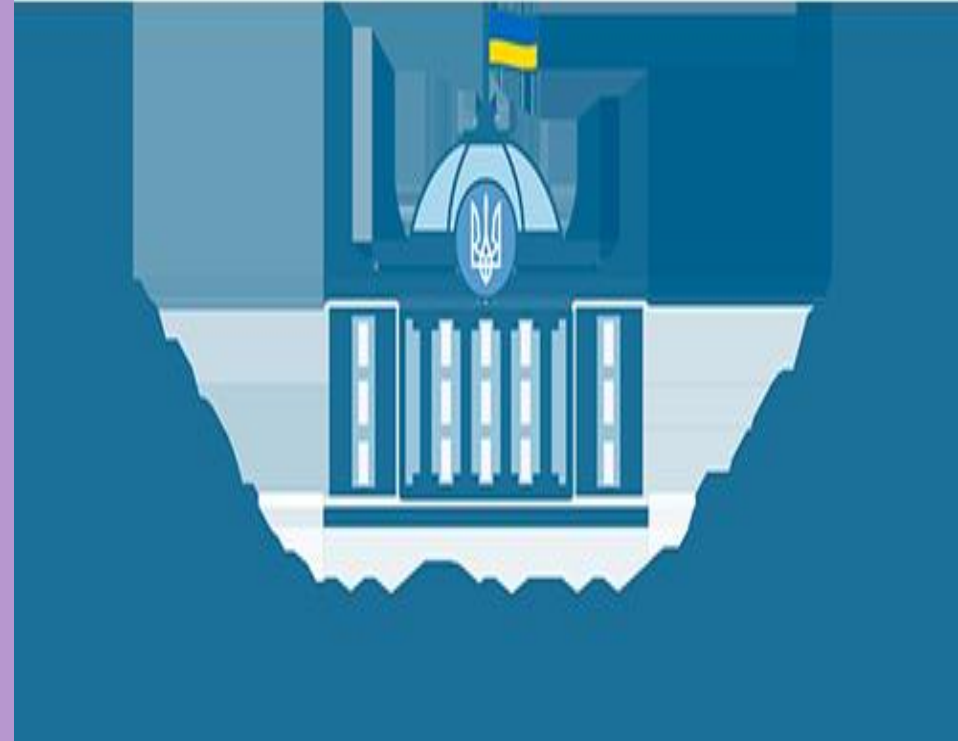
Leonid Kravchuk Ukrainanning
birinchi Prezidenti

Ukraina hukumati

Ukraina — respublika. Amaldagi konstitutsiyasi 1996 yil 28 iyunda qabul qilingan. Davlat boshlig'i — prezident (2014 yil yanvardan Petro Poroshenko), u to'g'ri va yashirin ovoz berish yo'li bilan 5 yil muddatga saylanadi va 2 muddatdan ortiq saylanishi mumkin emas. Qonun chiqaruvchi hokimiyatni Oliy Rada (parlament), ijrochi hokimiyatni bosh vazir boshchiligida Vazirlar Mahkamasi amalga oshiradi.

Ukraina

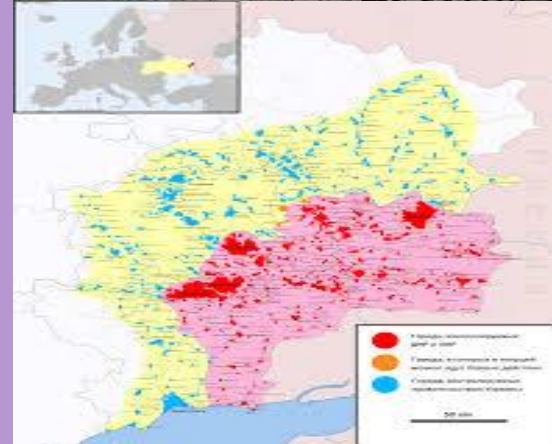
Siyosiy beqarorlik va iqtisodiy qiyinchiliklar uzoq yillardan beri hal qilinmay kelinayotgan ijtimoiy muammolar bilan qo‘shilib, bir qator siyosiy inqirozlarga olib keldi. 2004-yilgi saylovlarda Viktor Yanukovichning g‘olib deb e‘lon qilinishi ko‘p kishilik norozilik namoyishiga sabab bo‘ldi. Natijada, o‘tkazilgan uchinchi tur saylovlarida «Bizning Ukraina» bloki yetakchisi Viktor Yushchenko Ukraina prezidenti etib saylandi. Lekin o‘nglanish sodir bo‘kmadi va 2010-yilgi saylovlarda V. Yanukovich g‘olib chiqdi.

Ukraina

V. Yanukovich mamlakatdagi ijtimoiy tizimni to'liq isloh qilishga kirishdi. Ammo uning 2013-yili Yevroittifoq bilan hamkorlik to'g'risida kelishuvni imzolashdan bosh tortishi siyosiy inqirozga sabab bo'ldi. Kiyev va boshqa shaharlarda ommaviy norozilik chiqishlari bo'lib, ular ijtimoiy tarmoqlarda «Yevromaydan» nomini oldi. V. Yanukovich Ukrainani tark etdi. 2014-yil bo'lib o'tgan saylovlarda Pyotr Poroshenko Ukraina prezidenti etib saylandi. 2014-yil sentabr oyida Belarus Respublikasi poytaxti Minsk shahrida Rossiya, Ukraina hamda Donetsk va Lugansk viloyatlari vakillari o'rtasida harbiy harakatlarni to'xtatish to'g'risida kelishuv imzolandi. Ammo 2015-yil yanvar oyining o'rtalaridan janglar yana boshlanib ketdi. 2017-yil noyabr oyida artilleriya dan o'zaro otishmalar yangidan boshlanib ketdi. G'arb davlatlari va Ukraina bu mojaroda Rossiyani isyonchilarni qo'llabquvvatlashda ayblab kelmoqda.

Belorussiya

- Belorussiya (**Belarus**), Belorussiya **Respublikasi** (bel. Respublika **Belarus**) — Yevropa markazidagi davlat. Sharqiy Yevropa tekisligining gʻarbida joylashgan. **Pul birligi:** Belarus Ruble
- **Rasmiy til(lar):** Beloruscha; Ruscha
- **Poytaxt:** Minsk

Belorussiya

Belarus poytaxti Minsk shahrining 1944-yili nemis fashistlaridan ozod qilingan kuni – 3-iyul Mustaqillik kuni sifatida nishonlanadi. 1994-yil qabul qilingan konstitutsiyaga binoan Belarus Respublikasi unitar demokratik ijtimoiy-huquqiy davlat deb e’lon qilindi.

Belorussiya davlat ramzlari

Belorussiya

- 1994-yil bo‘lib o‘tgan saylovlarda S.S. Shushkevichdan so‘ng Aleksandr Lukashenko mamlakat prezidenti etib saylandi.

Belorussiya

- 1996-yili birinchi Umumbelarus xalq yig'ini mamlakatning 1996 — 2000-yillarga mo'ljallangan ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi asosiy yo'n alishlarini tasdiqlagandan so'ng Belarusda asta-sekin iqtisodiy yuksalish kuzatildi. 2000-yilga kelib sanoat hamda xalq iste'moli mahsulotlarini ishlab chiqarish va aholining real daromadlari inqirozdan oldingi darajadan oshib ketdi

Moldava

- **Moldaviya** (mold. ro,), Moldova Respublikasi (mold. ro,) – Yevropaning janubi-sharqiy qismidagi davlat. Ukraina va Ruminiya bilan chegaradosh. Maydoni 33 846 km². Aholisi 3,557,600 kishi (2014). Jahonda aholisi bo'yicha 118 o'rinni va hududi bo'yicha 135-o'rinni egallaydi.
- Poytaxti – Kishinyov shahri.
- Ma'muriy jihatdan 40 tuman, 21 shahar va 48 shaharchaga bo'linadi.
- Davlat tili – moldavancha.
- Moldova konstitutsiyasiga ko'ra; konstitutsiyaviy sudining qaroriga binoan – rumincha

Moldova xaritasi

Moldova

- 1990 yil 23 iyunda Moldaviya Respublikasi suvereniteta e'lon qilindi. 1991 yil 27 avgustda Moldaviya Respublikasining mustaqilligi to'g'risida Deklaratsiya qabul etildi. Biroq mustaqillikning dastlabki yillarida ayirmachilik harakati yuzaga kelib, bu narsa mamlakatda ichki qurolli mojaroga sabab bo'ldi. Keyingi paytda nizoni bartaraf etish uchun muzokara olib borilayotir.
- Moldaviya – 1992 yildan BMT a'zosi, shuningdek, MDX tarkibiga kiradi. O'zbekiston Respublikasi suverenitetini 1994 yil 23 avgustda tan olgan va shu kuniyoq diplomatiya munosabatlari o'rnatgan. Milliy bayrami – 27 avgust – Mustaqillik kuni (1991).
- Siyosiy partiyalari. Agrardemokratik partiya, Kommunistlar partiyasi, Sotsialistik partiya, Xristiandemokratik xalq partiyasi, Tiklanish va inoklik partiyasi.

Moldova birinchi prezidenti Mircha Snegur

Moldava bayrog'I va gerbi

TIAME

Moldova hukumati

Moldaviya – respublikasida 1994 yil 29 iyulda kabul etilgan konstitutsiya amal qiladi.

Davlat boshlig‘i – parlament tomonidan saylanadigan prezident (2000 yildan V. Voronin).

Qonun chiqaruvchi oliy organi – bir palatali parlament (Majlis), ijrochi organi – hukumat (Vazirlar kengashi).

Владимир Николаевич Воронин

— Moldova davlati siyosiy
arbob. 2001 yil 7 apreldan
2009 yil 11 sentabrgacha
Moldova Prezideni.
2009 yil 12 maydan 2009
yil 28 avgustgacha
Parlament raisi, 2010 yil 28
dekabrdan 2010 yil 30
dekabrgacha Kommunistik
partiya raisi

- Moldova iqtisodiy jihatdan agrar-industrial mamlakatlar qatoriga kiradi. Uning iqlimi qishloq xo‘jaligi uchun juda qulay. Aholining yarmidan ko‘pi qishloqlarda yashaydi.
- Mamlakatda mineral resurslar zaxirasi yo‘q, shu sababli iqtis odiyot qishloq xo‘jaligiga asoslangan. Eksportning asosiy qismini oziq-ovqat va to‘qimachilik mahsulotlari tashkil qiladi.
- Moldova – Yevropaning eng kambag‘al mamlakatlaridan biri.
- 2009-yilgi inqirozdan so‘ng Moldova jadal rivojlanishni boshlab yubordi.

Igor Dodon

2017-yil may oyida
bo‘lib o‘tgan
prezident saylovlarida
Rossiya bilan yaxshi
munosabatlar tarafdori
bo‘lgan Igor Dodon
g‘olib chiqdi

Uyga vazifa

- 1. XX asr oxiriga kelib qanday o'zgarishlar Ukrainada kapitalistik iqtisodning shakllanishiga olib keldi?
- 2. Ukrainada 2014-yilgi siyosiy inqiroz natijasida qanday muammolar paydo bo'ldi?
- 3. Belarus Respublikasi mustaqillik yillari iqtisodiy rivojlanishda qanday yutuqlarga erishdi?
- 4. Moldova Respublikasi oldida mustaqillik yillari qanday siyosiy va iqtisodiy muammolar paydo bo'ldi?
- 5. Ukraina, Belarus va Moldova respublikalari rivojlanishidagi umumiy jihatlarni ko'rsatib bering.